

Públic

NO TOTS ELS POLÍTICS SÓN IGUALMENT RESPONSABLES DE LA CRISPACIÓ POLÍTICA

Vicenç Navarro

Catedràtic Emèrit de Ciències Polítiques i Polítiques Públiques,
Universitat Pompeu Fabra; Professor of Health and Public Policy, The
Johns Hopkins University; Director del JHU-UPF Public Policy Center
en Barcelona

21 d'octubre del 2020

S'està difonent des de molts mitjans de comunicació nacionals i internacionals una interpretació errònia de **l'enorme crisi social i econòmica en què es troba immersa Espanya com a resultat de la pandèmia, i que s'atribueix a una suposada incapacitat i inoperància dels polítics del país, amb una crítica per igual tant al govern de coalició d'esquerres com als partits de l'oposició, per una suposada incapacitat del conjunt de la classe política per poder respondre a la pandèmia.** Aquesta interpretació pressuposa una equiparació de responsabilitats entre els partits governants d'esquerres i els partits de dretes en la crisi. Aquesta equivalència és presentada per gran part dels mitjans d'informació com a mostra d'objectivitat i neutralitat, amb una **culpabilització tant de les esquerres com les dretes de la situació de crisi actual,**

ocultada sota una crispació política en la qual, suposadament, tots els partits estan implicats a parts iguals. Un exemple n'és l'article de *The Economist* sobre el perquè del desastre de la pandèmia a Espanya, titulat "Ballant amb la mort" (03.10.20), en el qual s'atribueix el gran impacte negatiu de la pandèmia a Espanya a "la tòxica lluita que caracteritza la vida política espanyola". A Espanya, aquesta interpretació està àmpliament estesa i és promoguda per grans mitjans de comunicació, com, entre d'altres, **La Sexta**, que tant en el seu programa de *La Sexta Noche*, que s'emet els dissabtes, com a *El objetivo*, els diumenges, ha donat gran cobertura televisiva a aquesta crispació política que, segons aquests programes, caracteritza la vida parlamentària espanyola actual, i de la qual culpen per igual totes les formacions polítiques, tant les esquerres governants com les dretes a l'oposició.

Aquesta percepció, però, oculta les veritables causes de la crispació i els partits que en són responsables

L'atribució a tots els partits de la responsabilitat d'aquesta crispació és una tergiversació del que passa en realitat, i oculta la causa real d'aquests conflictes, que no és una altra que l'enorme hostilitat i resistència de les dretes, hereves i arrelades en la seva majoria en les forces polítiques que van dominar la dictadura i la immodèlica Transició, i que

consideren les institucions de l'Estat, incloses les representatives, com a pròpies. Aquestes dretes -el PP i Vox- juntament amb les noves – Ciudadanos-, promogudes aquestes últimes per grups bancaris, com el Banc Sabadell (com a resposta a l'aparició de moviments socials -com el 15M- i de partits polítics que van denunciar la democràcia incompleta i el benestar insuficient que el domini de les dretes a les institucions polítiques havien causat), han estat responsables d'enormes retallades de despesa pública que han debilitat enormement la sanitat i la protecció social, a més a més d'haver aplicat reformes laborals que han malmès el benestar de la classe treballadora i la qualitat de vida de les classes populars. Aquest deteriorament s'ha posat de manifest amb tota cruesa durant la pandèmia.

No és, doncs, sorprenent que hi hagi hagut una **rebel·lió popular, reflectida electoralment en la pèrdua de la majoria parlamentària d'aquestes dretes, les quals no ho han acceptat encara (com tampoc no ho van fer en ocasions anteriors), amb un qüestionament fins i tot de la legitimitat del nou govern. Darrere la crispació hi ha, de fet, el conflicte entre l'establishment econòmic i financer i els seus interessos mediàtics i polítics, d'una banda, i els instruments de les classes populars que es rebel·len i demanden un canvi de les polítiques neoliberals que se'ls van imposar, de l'altra.** La pandèmia ha

mostrat clarament les conseqüències d'aquelles polítiques neoliberals, que han causat un dany enorme a la població en general i a les classes populars en particular. **I en resposta a la demanda d'aquestes, el nou govern està actuant, intentant revertir-les enfront d'una gran hostilitat per part de les dretes, les quals fan servir tots els mitjans per tal de frenar aquests canvis, amb un intent de trencar la coalició de govern. El que passa a Madrid n'és un clar exemple.**

Les dretes madrilenyes: la versió espanyola del trumpisme

Les dretes que governen Madrid (PP, Vox y C's) són el bloc de les dretes que, **com el president Trump als EUA, avantposen els interessos econòmics i financers (als quals representen) a tota la resta. També, com Trump, són escèptiques amb el coneixement científic i han estat extraordinàriament laxes en l'aplicació de les polítiques recomanades pels científics necessàries per contenir la pandèmia i que el govern espanyol ha requerit.** La laxitud del govern de coalició de dretes de la Comunitat de Madrid explica que sigui la regió amb la taxa d'infectats per coronavirus més elevada d'Europa en els últims 14 dies: 524 per cada 100.000 habitants. A Alemanya en són 50. Si hi ha una crítica que pugui fer-se al govern actual d'Espanya és la d'haver permès que aquesta taxa arribés a ser tan elevada a Madrid, sense intervenir i

agafar les regnes de les autoritats sanitàries i salubristes en aquesta comunitat, que van fracassar estrepitosament en el seu intent de contenir-la. **Definir la resistència de les dretes madrilenyes a aquesta intervenció del govern central merament com a una crispació creada a parts iguals per les esquerres governants i les dretes de sempre em sembla d'una manipulació extrema.**

Què hi ha darrere del suposat "soroll polític"

Les dretes espanyoles -que en el panorama europeu són **homologables a l'extrema dreta (sent les més trumpistes d'Europa)**- estan fent servir ara la pandèmia per intentar **destruir la coalició de govern, que és en aquest moment el nivell de govern que té una major responsabilitat constitucional per actuar en aquesta situació d'emergència.** Tot i que va trigar massa a intervenir, el govern de coalició va actuar correctament en la seva aplicació de l'estat d'alarma. Van ser les dretes nacionalistes espanyolistes, juntament amb les dretes nacionalistes (i ara independentistes) perifèriques, les que es van **oposar a la pròrroga de l'estat d'alarma. I, després d'aconseguir el seu objectiu, van agafar les regnes del control de la pandèmia, relaxant les mesures de control, de manera que dues de les comunitats autònomes més riques d'Espanya (les dues governades per les dretes), Madrid i Catalunya, van avantposar els interessos**

econòmics i financers per davant de tota la resta. I va ser així com es va descontrolar la pandèmia.

Davant d'aquesta realitat, posar tots els actors polítics a la mateixa categoria és, repeteixo, profundament injust i manipulador. La pandèmia ha mostrat la duresa de la realitat en què viu el país. Una de les causes principals de l'elevada taxa de mortalitat ha estat l'escassetat de recursos públics, conseqüència de les polítiques d'austeritat, aplicades pels governs de dretes. I ara, quan en resposta a la pressió popular, el govern està fent tot el possible per **revertir aquestes polítiques, veiem les mateixes dretes de sempre fent servir fins i tot la judicatura per rebel·lar-se contra el govern intentant trencar la coalició.** La major prova d'això han estat justament les declaracions de la presidenta de de Madrid, la Sra. Díaz-Ayuso, a la seva entrevista a *El Mundo* (11.10.20), en la qual va indicar que era ella qui estava liderant l'oposició al govern, en aliança amb els jutges (inclòs també el rei).

Quin paper juga la judicatura en aquest "soroll"?

El que estem veient és que la pèrdua de suport electoral de les dretes espanyoles fa que aquesta estigui mobilitzant **els aparells de l'Estat controlats o altament influenciats per elles (arrelades en**

el règim dictatorial anterior), com ara la judicatura, amb l'objectiu de forçar l'aplicació d'aquelles mesures que les dretes no poden aconseguir per la via parlamentària. Com bé va reconèixer la que fou portaveu del PP, Cayetana Álvarez de Toledo, el sistema judicial, controlat pel PP, és l'“últim mur de contenció” enfront dels avenços dels “socialcomunistes”, expressió molt emprada per les dretes en el seu intent d'assenyalar-los com a hereus del Front Popular, els quals foren derrotats pels seus antecessors. És important assenyalar que l'actual judicatura, a diferència de les forces armades, no va ser sotmesa a cap renovació de personal durant o després de la Transició. Així doncs, la Transició no va tocar la judicatura, la branca més profundament conservadora i de dretes a l'Estat espanyol, i de les més repressives i amb menys sensibilitat social avui a la UE-15. La resistència del PP a la renovació de l'òrgan de govern dels jutges és part de la seva hostilitat vers el canvi.

Les semblances amb els EUA: el comportament similar del trumpisme als EUA i a Espanya

En una situació semblant es troben els EUA, on la pèrdua de suport electoral del president Trump està mobilitzant el mateix president i el Partit Republicà per intentar fer-se amb el control del Tribunal Suprem d'aquell país. Aquest control és part de l'estratègia del president Trump de romandre al poder (sense

respectar el resultat electoral) al·legant unes irregularitats no existents en el procés electoral que justificaria que es pogués assolir la presidència. Per això és tan important el nomenament de la seva candidata a jutge d'aquest tribunal, la Sra. Amy Coney Barrett, que podria aportar el vot decisiu perquè el Tribunal Suprem decideixi a favor del Sr. Trump. Passa una mica igual ara a Espanya. Al no haver aconseguit l'expulsió d'**Unidas Podemos del govern per la via electoral, les dretes intentaran aconseguir-la per la via judicial, que és més propera a la seva sensibilitat política.** De nou, ocultar tota aquesta realitat **definint-la com a crispació i mala educació entre grups polítics és disfressar un intent de cop d'estat per via judicial.**

Estem vivint el renaixement del feixisme?

Aquesta defensa de l'*statu quo*, motor principal del comportament de les dretes reaccionàries, **reprodueix també un "soroll mediàtic" a través d'una cultura heretada del règim anterior, molt present a la dreta extrema del país, que no veu amb bons ulls el fet de dur mascareta, mostrar temor o qualsevol cosa que impliqui ser menys mascle i no menystenir el risc.** Aquests gestos els reproduïxen constantment Trump i Abascal, i algunes personalitats de les dretes de sempre. **El cant a la força i a la masculinitat forma part del seu menysteniment cap**

als comportaments preventius i científics. Aquest cant a la força, amb una concepció nacionalista extrema, marcada per un racisme molt accentuat (la dreta espanyola celebrava el dia del descobriment i la conquesta d'Amèrica Llatina com a "Dia de la Raça", amb una mostra de la seva superioritat sobre els indígenes que van ser aniquilats) **i un autoritarisme profundament antidemocràtic posat al servei de l'estructura de poder econòmic i financer (enfrent de les amenaces que representaven els nous moviments socials, com el 15M i les coalicions de partits polítics que denuncien la instrumentalització de les institucions democràtiques per interessos corporativistes privats a costa del bé comú, i que van ser percebudes com una amenaça per aquests interessos), és el que, per cert, va caracteritzar el feixisme. I és el que representa avui clarament el trumpisme present a ambdós costats de l'Atlàntic Nord. Descriure aquesta situació com a simple "soroll polític", repeteixo, és ocultar aquesta realitat. El que estem veient avui és el ressorgiment del feixisme a ambdós costats de l'Atlàntic Nord, amb la ultradretanització de les dretes (del Partit Republicà als EUA i del PP a Espanya, en aliança amb Vox i C's) en la qual predominen el nacionalisme extrem, basat en una visió racial i de superioritat ètnica, profundament hostil cap a l'altre (sigui immigrant o d'una nacionalitat "perifèrica"), profundament centralista, amb els seus cants a la força, anticientífic,**

autoritari i antidemocràtic. En altres paraules, el que estem vivint és l'expansió del feixisme, i la seva amenaça a la democràcia.

Una última observació: el biaix dretà de la cultura mediàtica i política del país

He criticat abastament que la cultura política i mediàtica d'Espanya està esbiaixada cap a la dreta. He documentat que fins i tot els mitjans que es presenten com a "liberals" es troben molt més a la dreta que els mitjans liberals a d'altres països. En trobem a milers, d'exemples. **El més recent és el consens promogut pels principals mitjans d'informació sobre la necessitat de privatitzar Bankia, sense que cap dels diaris principals del país hagi publicat cap article d'opinió a favor de convertir-lo en un banc públic, quan el sector bancari públic espanyol és un dels més reduïts de la UE.** Un altre exemple el trobem en el debat econòmic de *La Sexta Noche* de dissabte passat, en què tant **l'economista que representava l'esquerra** com el que representava les dretes van coincidir a **no incrementar cap tipus d'impost, estant també en contra de l'increment de les pensions i dels salaris dels empleats públics.** Les esquerres, tant als EUA com a la majoria de països de l'Europa occidental estan, però, demanant augmentar els impostos als seus països. El que varia és el tipus d'impost. **Però la necessitat d'augmentar la càrrega impositiva en aquells sectors**

que han vist augmentar les seves rendes i el valor de les seves propietats durant la Gran Recessió i durant la pandèmia és gairebé unànime a la majoria de països del capitalisme desenvolupat. Aquí, a Espanya, aquestes mesures es presenten com a "extremistes" per la saviesa mediàtica i política convencional.

Però hi ha altres indicadors d'aquest profund conservadorisme. Al mateix programa, dos opinadors van ser preguntats per la Sra. Ana Pastor sobre el perquè de les suposades crispacions. I una d'aquestes persones, una dona jove, va dir que les tensions de la Guerra Civil encara persistien, sense preguntar per què. Pel que sembla, no sabia que l'enorme retrocés de l'Estat del Benestar espanyol, dels menys finançats a la UE-15, es deu justament a l'enorme influència que els hereus dels vencedors d'aquell conflicte continuen tenint sobre l'Estat espanyol, i posen el crit al cel quan s'exigeix per pura salut democràtica que deixin de tenir tant de poder. I el Sr. Pérez-Reverte, un dels intel·lectuals més promoguts pels mitjans d'informació i persuasió, definia com a causa de la crispació política el que ell anomenava "la rancúnia dels vençuts", **confonent rancúnia amb desig de justícia, llibertat i benestar**. Segur que La Sexta pot trobar personatges més ben informats sobre la realitat d'aquest país que els individus aquí esmentats. Però, pel que sembla, no els ho permeten. **Caldria una mobilització dels espectadors per recordar a aquests mitjans**

que estan finançats, en part, amb fons de la gent normal i corrent, via impostos, que és la seva obligació ser més plurals i democràtics del que ho són ara. La documentada escassa popularitat dels mitjans d'informació es basa justament en aquesta realitat. Les dades parlen per elles mateixes.